

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут людини

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б.Жильцов (ПІБ)

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Логопедія (дизартрія, порушення голосу)»

для студентів

спеціальності	016 Спеціальна освіта (шифр і назва спеціальності (тей))
освітнього рівня	перший (бакалаврський) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	016.00.01 Логопедія (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації (за наявності)	_____ (назва спеціалізації)

Київ – 2019

Розробники:

Данілавічюте Е.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти.

Бабич Н.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти.

Тичина К.О., кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти.

Викладачі:

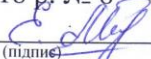
Данілавічюте Е.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Бабич Н.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Тичина К.О., кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії) спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від 30.08.2018 р. № 8

Завідувач кафедри (підпис) (О. В. Мартинчук)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 016.00.01 Логопедія)
(назва освітньої програми)

30.08.2018 р.

Керівник освітньої програми (підпис) (О. В. Мартинчук)

Робочу програму перевірено

03.09. 2018 р.

Заступник директора/декана (підпис) (Р. О. Павлюк)

Пролонговано:

на 20~~19~~ / 20~~20~~ н.р.   «29» серпня 20~~19~~ р.
Протокол № 8
(підпис) (ПБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.
Протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.
Протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р.
Протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5/150	
Курс	2	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	-	
Обсяг кредитів	5	
Обсяг годин, в тому числі:	150	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формувати у студентів теоретико-методологічні знання про дизартрію та порушення голосу, причини, що їх викликають, шляхи їх подолання та попередження; практичні навички роботи з дітьми на основі засвоєних прийомів виявлення, корекції та профілактики дизартрії та порушень голосу.

Завдання навчальної дисципліни:

- формувати загальні компетентності: інформаційно-комунікаційну, самоосвітню;
- формувати фахові компетентності: організаційну, теоретико-методологічну, психолого-педагогічну, методичну, спеціально-педагогічну, спеціально-методичну, медико-біологічну, психолінгвістичну;
- забезпечити набуття практичних навичок при формуванні спеціально-педагогічної та спеціально-методичної фахових компетентностей у Центрі практичної підготовки «Логотренажер».

3. Результати навчання за дисципліною:

- знати функціонування мовленнєворухових систем; розвиток головного мозку, локалізацію мовленнєвих зон кори головного мозку; неврологічне забезпечення мовленнєвої діяльності, механізми порушень при дизартрії; неврологічні основи патології мовлення;
- уміти демонструвати базові знання зі спеціальної психології та логопсихології для виявлення особливостей розвитку при різних формах дизартрії та порушеннях голосу;

- уміти здійснювати вибір технологій мовленнєвого та когнітивного розвитку дітей раннього, дошкільного і молодшого шкільного віку при різних формах дизартрії та порушеннях голосу;
- знати та розуміти анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення; уміти визначати стан сформованості мовлення у різні вікові періоди розвитку дитячого організму при різних формах дизартрії та порушеннях голосу;
- знати та розуміти причини, механізми, структуру, симптоматику дизартрії та порушеннях голосу;
- уміти проводити кваліфіковане психолого-педагогічне і логопедичне обстеження дітей з дизартрією та порушеннями голосу і проаналізувати результати обстеження;
- уміти застосовувати методики корекційної-компенсаторної роботи вчителя-логопеда з дітьми різного віку, які мають дизартрію та порушення голосу.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.							
Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії							
Тема 1. Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення	6	2	-	2	-	-	2
Тема 2. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики	4	2	-	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	12	4	-	2	-	-	4
Змістовий модуль 2.							
Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи							
Тема 1. Сучасні погляди на дизартрію	10	2	2	2	-	-	4
Тема 2. Класифікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження	8	2	-	2	-	-	4
Тема 3. Класифікація дизартрії на основі синдромологічного підходу	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	28	6	4	4	-	-	12
Змістовий модуль 3.							
Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії							
Тема 1. Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії	8	2	2	-	-	-	4
Тема 2. Процедура обстеження мовлення та моторики	8	2	-	2	-	-	4
Тема 3. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії	8	2	-	2	-	-	4
Тема 4. Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії	8	2	2	-	-	-	4
Тема 5. Стратегії логопедичного впливу	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	42	10	6	4	-	-	20
Змістовий модуль 4.							
Порушення голосу та система корекційного впливу з метою їх подолання							
Тема 1. Голос та його акустичні властивості	9	2	2	-	-	-	5
Тема 2. Обстеження голосових порушень	9	2	-	2	-	-	5
Тема 3. Класифікація порушень голосу	9	2	2	-	-	-	5
Тема 4. Методика корекційної роботи	9	2	-	2	-	-	5

Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	-
Разом	38	8	4	4	-	-	20
Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
Усього	150	28	14	14	-	-	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії

Тема 1. Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення

Акт мовлення – узгоджена робота системи органів (центральна та периферична частини мовленнєвого апарату). Онтогенез мовлення у контексті психомоторного розвитку організму дитини.

Ключові слова: акт мовлення, центральна частина мовленнєвого апарату, периферична частина мовленнєвого апарату, психомоторний розвиток.

Рекомендована основна література [1,2,3]

Рекомендована додаткова література [1]

Тема 2. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики

Взаємозв'язок загальної та мовленнєвої моторики в умовах звичайного та порушеного розвитку (модель ДЦП): уявлення про специфіку порушень опорно-рухового апарату та мовлення. Роль пластичності та компенсації у розвитку організму дитини (модель ДЦП). Нейродинаміка та умови створення позитивних нейродинамічних змін (модель ДЦП) як основи компенсації.

Ключові слова: мовленнєва моторика, загальна моторика, дитячий церебральний параліч, опорно-руховий апарат, нейродинаміка.

Рекомендована основна література [1,2,3,5]

Рекомендована додаткова література [1]

Змістовий модуль II.

Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи

Тема 1. Сучасні погляди на дизартрію

Поняття про дизартрію, анартрію. Короткі відомості з проблеми вивчення дизартрії в теорії та практиці логопедії. Характеристика ступенів прояву та різновидів неврологічної патології як основи виникнення дизартрії. Основні порушення при дизартрії (структура порушення). Класифікації дизартрії.

Ключові слова: дизартрія, анартрія, неврологічна патологія, структура порушення, парез, параліч, нейрофізіологічні механізми.

Рекомендована основна література [1,2,3,4,5]

Рекомендована додаткова література [1]

Тема 2. Кваліфікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження

Характеристика форм дизартрії (бульбарна, псевдобульбарна, екстрапірамідна, коркова, мозочкова тощо): нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення.

Ключові слова: бульбарна дизартрія, псевдобульбарна дизартрія, екстрапірамідна дизартрія, коркова дизартрія, мозочкова дизартрія.

Рекомендована основна література [1,2,3,5]

Рекомендована додаткова література [1]

Тема 3. Кваліфікація дизартрії на основі синдромологічного підходу

Характеристика форм дизартрії (спастико-паретична, спастико-ригідна, гіперкінетична, атактична тощо): нейрофізіологічні механізми, специфіка моторних розладів, особливості мовлення.

Ключові слова: спастико-паретична дизартрія, спастико-ригідна дизартрія, гіперкінетична дизартрія, атактична дизартрія.

Рекомендована основна література [1,2,3,5]

Рекомендована додаткова література [1]

Змістовий модуль III.

Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії

Тема 1. Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії

Загальний алгоритм обстеження: періоди домовленнєвого та мовленнєвого розвитку.

Ключові слова: домовленнєвий розвиток, ранній мовленнєвий розвиток, періоди мовленнєвого розвитку.

Рекомендована основна література [1-5]

Тема 2. Процедура обстеження мовлення та моторики

Діагностика стану сформованості передумов мовленнєвого розвитку. Діагностика стану сформованості мовлення: вивчення анамнестичних даних; обстеження артикуляційного апарату, м'язової мускулатури, звуковимови та лексико-граматичного ладу мовлення, просодичних компонентів мовлення, фонематичних процесів, читання та письма; виявлення легких дизартричних розладів; особливості кваліфікації складних поєднаних порушень. Діагностика стану сформованості моторики: динамічного праксису; просторового, конструктивного праксису; праксису пози руки; вивчення психомоторного профілю та відчуття ритму.

Ключові слова: анамнез, м'язова мускулатура, просодика, динамічний праксис, психомоторний профіль.

*Рекомендована основна література [1 -5]
Рекомендована додаткова література [1]*

Тема 3. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії

Принципи, задачі і методи реабілітації при дизартрії. Єдність лікувальних, психологічних та педагогічних (логопедичних, загальнодидактичних) заходів у подоланні порушень при дизартрії.

Ключові слова: логопедичні заходи, загальнодидактичні заходи, медичні заходи, реабілітація, психолого-педагогічна корекція.

*Рекомендована основна література [1,2,3,5]
Рекомендована додаткова література [2]*

Тема 4. Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії

Нормалізація м'язового тону. Розвиток моторики артикуляційного апарату та пальців рук, дихальної функції та голосу. Формування просодичної сторони мовлення. Розвиток фонетичної, лексико-граматичної сторони мовлення. Розвиток сенсорних та психічних функцій. Структура і зміст логопедичних занять з подолання дизартрії. Зміст, методи і прийоми логокорекційної роботи з усунення легких дизартричних порушень.

Ключові слова: м'язовий тонус, дихальна функція, логокорекційна робота, просодична сторона мовлення.

*Рекомендована основна література [2,3,5]
Рекомендована додаткова література [2]*

Тема 5. Стратегії логопедичного впливу

Подолання гіперсаливації, гальмування гіперкінезів, нормалізація тону м'язів засобами масажу, розвиток дихання, артикуляційної моторики, рухів кисті руки, ритмізація загальної та дрібної моторики, міогімнастика. Сучасні логопедичні технології подолання дизартрії (анартрії). Організація та забезпечення невербальних засобів комунікації. Сенсорне виховання в умовах дизартрії. Методика каліграфотерапії.

Ключові слова: гіперсаливація, гальмування, гіперкінези, м'язовий тонус, міогімнастика, анартрія, каліграфотерапія.

*Рекомендована основна література [2,3,5]
Рекомендована додаткова література [2]*

Змістовий модуль IV.

Порушення голосу та система корекційного впливу з метою їх подолання

Тема 1. Голос та його акустичні властивості

Поняття про голос, як явище. Види голосу. Акустичні властивості голосу. Механізм голосоутворення. Вікові особливості голосу. Історія розвитку фонопедії.

Розвиток голосу у дітей. Значення дихання в голосоутворенні: типи фізіологічного дихання. Відмінність фонаційного дихання і самого способу дихання. Розвиток і становлення голосу. Формування голосу. Період мутації голосу у дітей. Профілактична і корекційна робота логопеда в цей період. Значення праць вітчизняних і закордонних учених для розвитку фоніатрії і вивчення фізіології голосу. Визначення фонопедії як фізіологічного методу. Сучасний стан проблеми.

Ключові слова: сила, тембр, висота, резонанс, голосоутворення, фізіологічне дихання, мутація

Рекомендована основна література [2,3]

Рекомендована додаткова література [3-5]

Тема 2. Класифікація порушень голосу

Сучасна класифікація порушень голосу. Функціональні та органічні розлади голосової функції та їх причини.

Виділення в основі класифікації етіології і патогенезу. Визначення переважного порушення нервово-м'язового апарату гортані. Органічні порушення голосу. Периферійні парези і паралічі гортані, їхні причини, клінічна картина і характеристика голосової патології. Методика логопедичної роботи. Порушення голосу при хронічних ларингітах. Залежність голосової патології від форми захворювання. Значення логопедичного впливу в комплексі заходів щодо відновлення голосу.

Ключові слова: голосова функція, гіпотонусна дистонія, гіпертонусна дистонія, фонастенія, афонія.

Рекомендована основна література [2,3]

Рекомендована додаткова література [3-5]

Тема 3. Обстеження голосових порушень

Клінічне обстеження голосу. Схема обстеження голосу. Суб'єктивні методи дослідження. Об'єктивні методи дослідження голосу. Логопедичне обстеження голосу.

Методи дослідження. Ларингоскопічне дослідження гортані. Глоттографія. Значення педагогічного спостереження для діагностики голосових порушень. Аудитивна оцінка основних характеристик голосу в ході дослідження. Добір мовленнєвого матеріалу для обстеження голосової функції.

Ключові слова: ларингоскопія, ехографія, спектральний аналіз, фонетографія, глоттографія.

Рекомендована основна література [2,3]

Рекомендована додаткова література [3-5]

Тема 4. Методика корекційної роботи

Поняття фонопедії, її мета та завдання. Корекційна робота при функціональних порушеннях голосу. Корекційна робота при парезах чи

паралічах гортані. Корекційна робота після резекції гортані. Розгляд методики С. Таптпової. Голосоутворюючі апарати.

Етапи корекційних заходів, нормалізація функції дихання, голосові вправи, функціональні тренування. Прийоми корекції дихання, оволодіння оптимальними умовами голосоподачі. Організація логопедичної допомоги дітям і дорослим, що страждають на різні патології голосу.

Ключові слова: фонопедія, резекція гортані, голосоподача, параліч гортані.

Рекомендована основна література [2,3]

Рекомендована додаткова література [3-5]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	3	3	5	5	4	4
Відвідування семінарських занять	1	-	-	2	2	3	3	2	2
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	-	-	2	20	3	30	2	20
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20	2	20	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	3	15	5	25	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	48	-	87	-	110	-	93
Максимальна кількість балів:338									
Розрахунок коефіцієнта: $338:60=5,6$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль I.

Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії

Тема 1. Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення (2 год.)

Скласти ментальну карту на тему: «Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення»

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 2. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики (2 год.)

Написати тези з теми: «Провідні технології надання допомоги при ДЦП» (на вибір: «Кондуктивна педагогіка», «Бобат-терапія», «Войта-терапія», «Метод СІНР В. Козьявіна», «Метод нейродинамічної корекції рухів А. Смолянінова»). Обсяг: 2 стор. А4 друкованого тексту.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Змістовий модуль II.

Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи

Тема 1. Класифікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження (4 год.)

Скласти таблицю-схему відображення структури порушення відповідно до кожної з клінічних форм дизартрії.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 2. Класифікація дизартрії на основі синдромологічного підходу (4 год.)

Скласти таблицю-схему відображення структури порушення, відповідно до кожної зі змішаних форм дизартрії при ДЦП.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково

виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 3. Легкі дизартричні розлади (4 год.)

Скласти ментальну карту розділу праці Лопатіної Л.В., Серебрякової Н.В.: «Розвиток фонетико-фонематичної сторони мовлення у дошкільників із стертою формою дизартрії».

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Змістовий модуль Ш.

Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії

Тема 1. Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії (4 год.)

Скласти таблицю-схему обстеження у періоди домовленнєвого та раннього мовленнєвого розвитку.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 2. Процедура обстеження мовлення та моторики (4 год.)

Скласти карту логопедичного обстеження дитини з дизартрією.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 3. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії (4 год.)

Написати тези на тему: «Сутність надання медичної допомоги при дизартрії», «Сутність надання психологічної допомоги при дизартрії», «Сутність надання педагогічної допомоги при дизартрії». Обсяг: 6 тис. друкованих знаків.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 4. Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії (4 год.)

Скласти ментальну карту І.А. Смірної «Організаційно-методичні основи логопедичної роботи із дошкільниками із ДЦП»

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 5. Стратегії логопедичного впливу (4 год.)

Скласти ментальну карту розділу праці Приходько О.Г. «Специфіка корекційно-логопедичної роботи при дизартрії»

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Змістовий модуль IV.

Порушення голосу та система корекційного впливу з метою їх подолання

Тема 1. Голос та його акустичні властивості (5 год.)

Підготувати таблицю акустичних властивостей голосу.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 2. Обстеження голосових порушень (5 год.)

Скласти логопедичну картку обстеження осіб із порушеннями голосу.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до

грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 3. Класифікація порушень голосу (5 год.)

Скласти розгорнуту таблицю типів порушень голосу.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

Тема 4. Методика корекційної роботи (5 год.)

Підготувати конспект заняття для дітей з порушеннями голосової функції з використанням сучасних технік корекції голосових порушень.

Критерії оцінювання: здатність до коректного і науково виваженого аналізу теоретичного матеріалу – 1 бал, здатність до творчого і науково виваженого обґрунтування власної позиції у процесі розкриття теми – 2 бала, здатність до логічного структурування матеріалу – 1 бал, здатність до грамотної (без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок) презентації матеріалу – 1 бал.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Письмова робота, яка складається з 10 тестів (5 балів) та розгорнутої відповіді на 1 теоретичне питання (10 балів) та 1 практичне питання (10 балів).

Критерії оцінювання тестових завдань: максимальна кількість балів за виконання тестових завдань 5. Кожне завдання оцінюється в 0,5 бала.

Критерії оцінювання теоретичного завдання: максимальна кількість балів – 10. У відповіді студента оцінюється: ґрунтовність та чіткість викладу інформації; аргументація визначених положень; змістовність та логічність відповіді.

Критерії оцінювання практичного завдання: максимальна кількість балів – 10. У відповіді студента оцінюється: методична та технологічна грамотність у підборі завдань; зміст та цілі запропонованих вправ і чи відповідають вони визначеним умовам; обґрунтованість та аргументованість методичного вибору.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Письмовий екзамен, який складається з 5 тестів та розгорнутої відповіді на 1 теоретичне питання аналітичного характеру та 1 практичне питання.

Критерії оцінювання тестових завдань: максимальна кількість балів за виконання тестових завдань 10 . Кожне завдання оцінюється в 2 бали.

Критерії оцінювання теоретичних завдань: максимальна кількість балів за кожне виконане завдання 10. У відповіді студента оцінюється: ґрунтовність та чіткість викладу інформації; аргументація визначених положень; змістовність та логічність відповіді.

Критерії оцінювання практичного завдання: максимальна кількість балів за практичне завдання 20. У відповіді студента оцінюється: методична та технологічна грамотність у підборі завдань; зміст та цілі запропонованих вправ і чи відповідають вони визначеним умовам; обґрунтованість та аргументованість методичного вибору.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Будова мовленнєвого апарату; іннервація та основні м'язи, що беруть участь у процесі реалізації мовлення.
2. Онтогенетичний зв'язок загальної та мовленнєвої моторики.
3. Специфіка порушень опорно-рухового апарату та мовлення при ДЦП.
4. Роль пластичності та компенсації у розвитку організму дитини в умовах ДЦП.
5. Нейродинаміка як основа компенсації при ДЦП.
6. Визначення дизартрії, анартрії.
7. Розвиток вчення про дизартрію в теорії та практиці логопедії.
8. Неврологічна патологія як основа виникнення дизартрії.
9. Структура порушення при дизартрії.
10. Сучасні класифікації дизартрії.
11. Визначення форм дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження.
12. Характеристика бульбарної дизартрії.
13. Характеристика псевдобульбарної дизартрії.
14. Характеристика коркової дизартрії.
15. Характеристика мозочкової дизартрії.
16. Характеристика екстрапірамідної дизартрії.
17. Визначення форм дизартрії на основі синдромологічного підходу.
18. Характеристика спастико-паретичної дизартрії.
19. Характеристика спастико-ригідної дизартрії.
20. Характеристика гіперкінетичної дизартрії.
21. Характеристика атактичної дизартрії.
22. Особливості розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та особистості в осіб з дизартрією.
23. Характеристика легких дизартричних розладів.
24. Алгоритм обстеження у період домовленнєвого та раннього мовленнєвого розвитку.
25. Загальна процедура обстеження мовлення та моторики.
26. Визначення стану сформованості мовлення в осіб з дизартрією.

27. Виявлення легких дизартричних розладів в осіб з дизартрією.
28. Визначення стану сформованості моторики в осіб з дизартрією.
29. Процедура вивчення анамнестичних даних.
30. Специфіка обстеження артикуляційного апарату з метою виявлення дизартричних порушень.
31. Процедура обстеження м'язової мускулатури з метою виявлення дизартричних проявів.
32. Визначення специфіки порушень звуковимови в умовах дизартрії.
33. Визначення специфіки порушень лексико-граматичного ладу мовлення в умовах дизартрії.
34. Визначення специфіки порушень просодичних компонентів мовлення при дизартрії.
35. Визначення специфіки порушень фонематичних процесів при дизартрії.
36. Визначення специфіки порушень читання та письма при дизартрії.
37. Процедура обстеження стану сформованості динамічного праксису в осіб з дизартрією.
38. Процедура обстеження стану сформованості просторового, конструктивного праксису; праксису пози руки; вивчення психомоторного профілю та відчуття ритму.
39. Визначення специфіки розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери та особистості в осіб з дизартрією.
40. Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії.
41. Принципи, задачі і методи реабілітації при дизартрії.
42. Єдність лікувальних, психологічних та педагогічних (логопедичних, загальнодидактичних) заходів у подоланні порушень при дизартрії.
43. Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії.
44. Нормалізація м'язового тону при дизартрії.
45. Розвиток моторики артикуляційного апарату та пальців рук, дихальної функції та голосу в осіб з дизартрією.
46. Формування просодичної сторони мовлення у осіб з дизартрією.
47. Розвиток фонетичної, лексико-граматичної сторони мовлення в осіб з дизартрією.
48. Розвиток сенсорних та психічних функцій у осіб з дизартрією.
49. Структура і зміст логопедичних занять з подолання дизартрії.
50. Зміст, методи і прийоми логокорекційної роботи з усунення легких дизартричних розладів.
51. Подолання гіперсалівації при дизартрії.
52. Гальмування гіперкінезів в осіб з дизартрією.
53. Нормалізація тону м'язів засобами масажу.
54. Формування дихання у осіб з дизартрією.
55. Формування артикуляційної моторики.
56. Формування рухів кисті руки,
57. Ритмізація загальної та дрібної моторики,
58. Міогімнастика при дизартрії.

- 59.Сучасні логопедичні технології подолання дизартрії (анартрії).
- 60.Організація та забезпечення невербальних засобів комунікації.
- 61.Сенсорне виховання в умовах дизартрії.
- 62.Методика каліграфотерапії при дизартрії.
- 63.Стратегії психологічного впливу та соціальної адаптації при дизартрії.
- 64.Психологічний супровід особи з дизартрією (в тому числі в умовах ДЦП) та її родини.
- 65.Сучасні психотехніки роботи з особами, що мають дизартричні розлади.
- 66.Профілактика дизартрії.
- 67.Соціальна адаптація осіб з дизартрією.
- 68.Спеціалізована психотерапевтична робота при дизартрії та аномальному формуванні особистості.
- 69.Психотехніки, нетрадиційні методи і прийоми подолання дизартрії.
- 70.Провідні технології надання допомоги при ДЦП.
- 71.Сутність кондуктивної педагогіки.
- 72.Сутність Бобат-терапії.
- 73.Сутність Войта-терапії.
- 74.Сутність методу СІНР В. Козьявкіна.
- 75.Сутність методу нейродинамічної корекції рухів А. Смолянінова.
- 76.Обґрунтуйте види голосу з точки зору механізму утворення.
- 77.Обґрунтуйте акустичні властивості голосу. Дайте визначення поняттю про голос, як явище.
- 78.Обґрунтуйте механізм голосоутворення в нормі та при патологічних змінах.
- 79.Охарактеризуйте вікові особливості голосу.
- 80.Розкрийте особливості сучасної класифікації порушень голосу.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни «Логопедія (дизартрія, порушення голосу)»

Разом: 150 год., з них 28 год. – лекції, 14 год. – семінарських заняття, 14 год. – практичних заняття, самостійна робота – 56 год.,
модульний контроль – 8 год., семестровий контроль – 30.

Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		
Назва модуля	<i>Науково-теоретичні засади вивчення дизартрії (48 балів)</i>		<i>Дизартрія як результат органічного ураження нервової системи (87 балів)</i>		
Лекції	1	2	3	4	5
Теми лекцій	Анатомо-фізіологічні та психофізіологічні основи мовлення (1 б.)	Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики (1 б.)	Сучасні погляди на дизартрію. (1 б.)	Класифікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження. (1 б.)	Класифікація дизартрії на основі синдромологічного підходу. (1 б.)
Бали за роботу на сем.	-		10 балів	-	10 балів
Теми семінарських занять	-		Сучасні погляди на дизартрію. (1 б.)	-	Класифікація дизартрії на основі синдромологічного підходу. (1 б.)
Бали за роботу на практ..	10 балів		10 балів	10 балів	-
Теми практичних	Науково теоретичні засади вивчення дизартрії (1 б.)		Сучасні погляди на дизартрію. (1 б.)	Класифікація дизартрії на основі принципу локалізації мозкового ураження. (1 б.)	-
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Поточний контроль	модульна контрольна робота (25 балів)		модульна контрольна робота (25 балів)		

Модулі	Змістовий модуль 3				
Назва модуля	<i>Комплексний підхід до діагностики та реабілітації при дизартрії (110 балів)</i>				
Лекції	6	7	8	9	10
Теми лекцій	Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії. (1 б.)	Процедура обстеження мовлення та моторики. (1 б.)	Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії. (1 б.)	Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії. (1 б.)	Стратегії логопедичного впливу. (1 б.)
Бали за роботу на сем.	10 балів	-	-	10 балів	10 балів
Теми семінарських занять	Сутність всебічного обстеження та оцінки особливостей розвитку при дизартрії. (1 б.)	-	-	Специфічні напрями подолання порушень розвитку при дизартрії. (1 б.)	Стратегії логопедичного впливу. (1 б.)
Бали за роботу на практ..	-	10 балів.	10 балів	-	-
Теми практичних	-	Процедура обстеження мовлення та моторики. (1 б.)	Медико-психолого-педагогічний підхід до подолання порушень при дизартрії. (1 б.)	-	-
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Поточний контроль	Модульна контрольна робота (25 балів)				

Модулі	Змістовий модуль 4			
Назва модуля	Порушення голосу та система корекційного впливу з метою їх подолання (93 бали)			
Лекції	11	12	13	14
Теми лекцій	Голос та його акустичні властивості (1 б.)	Класифікація порушень голосу (1 б.)	Обстеження голосових порушень (1 б.)	Методика корекційної роботи (1 б.)
Бали за роботу на сем.	10 балів	-	10 балів	-
Теми семінарських занять	Анатомо-фізіологічні механізми голосоутворення. (1 б.)	-	Обстеження голосових порушень (1 б.)	-
Бали за роботу на практ..	-	10 балів	-	10 балів
Теми практичних	-	Причини та механізми порушень голосу. (1 б.)	-	Медико-педагогічний комплекс заходів по подоланню порушень голосу. (1 б.)
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Поточний контроль	модульна контрольна робота (25 балів)			
Підсумковий контроль	ЕКЗАМЕН 40 балів Розрахунок коефіцієнта: 338:60=5,6			

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Лазарева І.А. Неврологічні основи логопедії: Навчально-методичний посібник для студентів дефектологічних спеціальностей – Луганськ, 2005 – 132 с. – друк. вар., елек. вар.
2. Логопедия: Учеб. пособие для студ. пед ин-тов по спец. Дефектология /Л.С. Волкова, Р.И. Лалаева, Е.М. Мастюкова и др.; под ред Л.С. Волковой – М., 2006.
3. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 776 с.
4. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: дидактичний матеріал. К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
5. Мастюкова Е.М. Ребенок с отклонениями в развитии: ранняя диагностика и коррекция. – М., 1992. – 95 с

Додаткова

1. Алан Е.Г. Емері М'язова дистрофія: факти. – 2-е вид. / Пер. з англ. І.Лукашевич. – К., 2001. – 164 с.
2. Архипова Е.Ф. Логопедический массаж при дизартрии. – М.: АСТ: Астель; Владимир: ВКТ, 2008. – 123 с.
3. Новакович М. Л. Методы вокальной фонопедии при стойких нарушениях голоса. *Логопедия*. – 2014. – № 3. – С. 32.
4. Ромась О. Ю. Методи відновлення голосу у хворих після часткових та тотальних резекцій гортані. *Дефектологія*. – 2007. – № 2. – С. 39-42.
5. Таптапова, С.Л. Основы фонопедии. *Логопедия: Нарушения голоса и звукопроизносительной стороны речи*. - М. - Кн.1. Ч.1 : *Нарушения голоса. Дислалия*. – С.87-89. – С. М., 2003.

9. Додаткові ресурси (за наявності)